

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kilpiö, Juha-Pekka; Pekkanen, Reetta; Simpura, Riikka

Title: Säkeen hengenveto

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Nihil Interit, 2020.

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Kilpiö, J.-P., Pekkanen, R., & Simpura, R. (2020, 26). Säkeen hengenveto. Tuli & Savu, (103-104), 8-9. <https://www.tulijasavu.net/2021/02/sakeen-hengenveto/>

Toimitus

Säkeen hengenveto

17.2.2021 :: Artikkelit, nro 103-104, Pääkirjoitukset

Kauniissa pikku esseessään ”Runon loppu” **Giorgio Agamben** pohtii runouden ominaisluonnetta. Hän ehdottaa, että kaikkein olennaisimmin runoutta määrittää säkeenylitys: se on keino, jota yksinomaan runous voi käyttää. Säkeenylitys tuottaa ”merkkiketjujen ja merkitysketjujen” välille jännitteen ja ylijäämän, ja juuri siitä runous elää. Mutta jos säe vaatii säkeenylityksen mahdollisuuden, mitä tapahtuu runon viimeisessä säkeessä? Tuleeko siitä proosaa, Agamben kysyy.^[1] Vai voiko säemuotoinen runo varsinaisesti loppua lainkaan?

Säe on siis jonkinlainen runouden pakeneva ydin, mutta sellaisena sen käyttö täytyy jatkuvasti perustella uudelleen eikä sitä kannata lähestyä minään ylihistoriallisena perusmuotona. Proosaruno ilmaantui suomalaiseen runouteen ensin 1960-luvulla, sitten toisessa aallossa 2000-luvun alussa. Nyttemmin fragmentti on lyönyt läpi siinä määrin, että fragmentaarisia poetiikkoja on jo liuta. Muotojen avartuminen tekee säkeelle hyvää, koska silloin kun säettä käytetään, se ei johdu käytännön pakosta vaan tietoisesta valinnasta. Aivan viime aikoina onkin alkanut näkyä merkkejä uudesta kiinnostuksesta säettä kohtaan. Vaikka kirjoittaja voi toki päätyä siihen aivan spontaanisti, lukijan näkökulmasta säejaolla on joka tapauksessa merkitystä.

Ei vain ole helppoa sanoa tarkalleen, mitä se milloinkin merkitsee.

Kirjallisuudentutkimuksessa säe mainitaan yleensä haastavaksi tutkimuskohteeksi, jonka kanssa liikutaan hyvin intuitiivisella alueella. Lukijan on kuitenkin mahdollista tarkkailla, miten muoto vaikuttaa lukukokemukseen vaikkapa **Gertrude Steinin** *Tender Buttonsissa* (1914), jossa proosa-asemoitu teksti yllättäen liukuu sidottuun ja riimitettyyn mittaan ja paljastaa ikään kuin upotettuja säkeitä, tai **Pauliina Haasjoen** *Planeetassa* (2016), jossa on samalla sivulla proosa- ja säemuotoista tekstiä, tai **Jonimatti Joutsijärven** kokoelmassa *Ohjattua kerhotoimintaa niille joiden sydämessä läikkyy* (2015), jossa on samasta tekstistä hieman poikkeavat proosa- ja säeversiot (eikä se tietenkään ole ihan sama).

Säe toimii suhteessa ulkopuoleen. Jos olisi vain yksi säe, yksi rivi, tunnistaisiko sitä säkeeksi? Sehän voisi yhtä hyvin olla fragmentti tai yksittäinen rivi proosaa. Ja vielä: jos säe on runon rivi, onko ääni- tai muussa esitysrunoudessa, jollei se käytä vakiintunutta mittaa, alkuunkaan säkeitä? Pitäisikö keksiä jokin aivan toinen yksikkö?

Tuli & Savussa on meistä aina ollut olennaista julkaista uusinta kirjallisuutta ja kääntää traditiota jaloilleen. Niin nytkin: tarjolla on spektri uuden uutta säemuotoista runoutta sekä poikkeuksellisen runsas annos käännöksiä, aina antiikin heksametrin romantiikan ajan sonettiin ja italialaisesta vallankumouskollaasista tuoreeseen ruotsalaiseen ja suomenruotsalaiseen runouteen.

Denise Levertovin ”Säkeen toiminnasta” -esseeä (alkuteksti vuodelta 1979) voi lukea historiallisena dokumenttina, mutta samalla se tarjoaa edelleen relevantteja tarkkuustyökäluja säerunouden lukijalle ja kirjoittajalle. Meitä kiinnosti myös, millainen säkeen pulssi on juuri nyt ja mihin se pystyy. Numeron ytimessä, laajassa kiertoaastattelussa kaksitoista runoilijaa pohtii suhdettaan säkeeseen.

Lisäksi olemme toimituksen voimin koostaneet jutun ”2010-luvun runous”, joka hahmottelee kuluneen vuosikymmenen runousilmiöitä. Se on jatkoa jutulle ”2000-luvun runous”, joka ilmestyi *Tuli & Savun* numerossa 4/2009 silloisen toimituksen laatimana.

KIRJOITTAJA

VIIMEISIMMÄT ARTIKKELIT

- » Toimitus: Säkeen hengenveto
- » Juha-Pekka Kilpiö: Kuvitteellisten ratkaisujen runoutta
- » Riitta Cankoçak: Runous ei syö sanojaan
- » Jouni Tossavainen: Valokuvarunous – poetica photo
- » Juha-Pekka Kilpiö: Pimeän kielet
- » Tuomas Taskinen: Sommittuman tapahtuma
- » Tarja Roinila: Simsalabim - runo vain tupsahti suomeksi?
- » Riikka Ala-Hakula: Lyyrinen essee
- » Tuomas Taskinen: Limittyviä tiloja, nähtyä lukemista
- » Maaria Ylikangas: Horisontin odotus
- » Juha-Pekka Kilpiö: Proosaa ja muita runoja
- » Laura Piippo & Jaakko Yli-Juonikas: Maailmannäky ja kolmas merkitys. Keskustelua ITE-kirjallisuudesta
- » Reetta Pekkanen: Miksi valita sanoa vielä sittenkin jotain
- » Juha-Pekka Kilpiö: Kirjeenvaihto
- » Juha-Pekka Kilpiö: Luvun luku
- » Joonas Sääntti: Novel Narratives for a New Readership. Interview with Isabel Waidner
- » Rainer Maria Rilke: Alkuääni
- » Juha-Pekka Kilpiö: Minä on toiset
- » Juha-Pekka Kilpiö: Vireessä ja vaikutuksessa
- » Joonas Sääntti: ”Who cares if it takes twenty years?” Interview with Graham Rawle

ARKISTO

- helmikuu 2021 (10)
- joulukuu 2020 (3)
- marraskuu 2020 (3)
- lokakuu 2020 (5)
- syyskuu 2020 (3)
- elokuu 2020 (5)
- heinäkuu 2020 (3)
- kesäkuu 2020 (5)
- toukokuu 2020 (3)
- huhtikuu 2020 (5)
- maaliskuu 2020 (6)
- helmikuu 2020 (2)

Toivomme, että myös uudesta koonnista on suurennuslasiksi runoudessa tapahtuneiden ja meneillään olevien muutosten tarkasteluun.

Kritiikkejä täydentävät Nihil Interitin runopalkintoraadin havainnot vuoden uutuussadosta sekä kaksi Tulilankaa: **Janne Löppönen** tekee katsauksen viimeaikaisiin runovihkoihin ja **Anne Mölsä** omakustanteisiin. Varjokaanon-palstalla **Tiina Lehikoinen** kirjoittaa harvojen tuntemasta **Maire Harmeen** teoksesta *Olin päättänyt aloittaa keskeltä* (1961). Sitä joutunee metsästäämään antikvariaateista tai pyytämään kirjaston varastosta, mutta kannattaa.

Ylitys on viimeinen meidän toimittamamme *Tuli & Savu*. Se paitsi päättää toimituskauden, myös ylittää itsensä – tuplumeron myötä ojemme soihdun eteenpäin ja toivotamme uudelle toimitukselle hyviä uusia vuosia. Kiitos kaikille lukijoille ja kirjoittajille!

Juha-Pekka Kilpiö

Reetta Pekkanen

Riikka Simpura

1 Agamben, Runon loppu. *Keinot vailla päämäärää. Reunamerkitöjä politiikasta*. Suom. Juhani Vähämäki. Tutkijaliitto 2001, 58–65.

Voit seurata tämän jutun kommentteja tilaamalla RSS-syötteen. Voit kirjoittaa kommentin tai tehdä paluuviihtauksen omasta blogistasi.

Kommentoi

Nimi (pakollinen)

Sähköposti (ei julkaista) (pakollinen)

Verkkosivut

tammikuu 2020 (6)
 joulukuu 2019 (6)
 marraskuu 2019 (8)
 lokakuu 2019 (5)
 syyskuu 2019 (6)
 elokuu 2019 (5)
 heinäkuu 2019 (2)
 toukokuu 2019 (7)
 huhtikuu 2019 (2)
 maaliskuu 2019 (1)
 helmikuu 2019 (1)
 tammikuu 2019 (6)
 joulukuu 2018 (3)
 marraskuu 2018 (2)
 lokakuu 2018 (2)
 syyskuu 2018 (6)
 elokuu 2018 (2)
 heinäkuu 2018 (5)
 kesäkuu 2018 (5)
 toukokuu 2018 (7)
 huhtikuu 2018 (3)
 maaliskuu 2018 (5)
 helmikuu 2018 (1)
 tammikuu 2018 (3)
 joulukuu 2017 (5)
 marraskuu 2017 (2)
 lokakuu 2017 (4)
 syyskuu 2017 (1)
 elokuu 2017 (3)
 heinäkuu 2017 (2)
 kesäkuu 2017 (1)
 toukokuu 2017 (6)
 huhtikuu 2017 (1)
 maaliskuu 2017 (5)
 helmikuu 2017 (1)
 tammikuu 2017 (1)
 marraskuu 2016 (2)
 lokakuu 2016 (4)
 syyskuu 2016 (4)
 elokuu 2016 (2)
 heinäkuu 2016 (1)
 kesäkuu 2016 (2)
 huhtikuu 2016 (5)
 helmikuu 2016 (6)
 tammikuu 2016 (4)
 joulukuu 2015 (1)
 marraskuu 2015 (1)
 lokakuu 2015 (2)
 syyskuu 2015 (17)
 heinäkuu 2015 (2)
 kesäkuu 2015 (4)
 toukokuu 2015 (2)
 helmikuu 2015 (4)
 tammikuu 2015 (8)
 marraskuu 2014 (1)
 syyskuu 2014 (2)
 toukokuu 2014 (3)
 tammikuu 2014 (9)
 marraskuu 2013 (3)
 elokuu 2013 (5)
 toukokuu 2013 (2)
 elokuu 2012 (17)

helmikuu 2012 (11)
joulukuu 2011 (2)
elokuu 2011 (16)
kesäkuu 2011 (5)
toukokuu 2011 (7)
helmikuu 2011 (1)
tammikuu 2011 (5)
joulukuu 2010 (6)
marraskuu 2010 (1)
syyskuu 2010 (5)
heinäkuu 2010 (6)
kesäkuu 2010 (1)
toukokuu 2010 (1)
huhtikuu 2010 (1)
maaliskuu 2010 (15)
helmikuu 2010 (2)
tammikuu 2010 (2)
joulukuu 2009 (10)
marraskuu 2009 (3)
lokakuu 2009 (2)
syyskuu 2009 (11)
heinäkuu 2009 (2)
kesäkuu 2009 (1)
toukokuu 2009 (5)
helmikuu 2009 (2)
tammikuu 2009 (3)
joulukuu 2008 (1)
marraskuu 2008 (3)
lokakuu 2008 (1)
syyskuu 2008 (2)
elokuu 2008 (2)
kesäkuu 2008 (6)
toukokuu 2008 (2)
huhtikuu 2008 (11)
maaliskuu 2008 (1)
helmikuu 2008 (2)
joulukuu 2007 (33)
kesäkuu 2000 (1)